

N:o 2.

Ank. till tryckeriexpeditionen den 14 februari 1902, kl. 2 e. m.

Riksdagens kanslideputerades memorial, i anledning af väckt fråga om ändring af stafningssättet uti det s. k. riksdagstrycket.

Från Riksdagens Andra Kammare hafva kanslideputerade fått emot-taga ett utdrag af kammarens protokoll för den 20 sistlidne januari af följande lydelse:

»Föredrogs en af herr P. P. Waldenström gjord hemställan, att de ledamöter af kammaren, hvilka utsetts att jemte herr talmannen till-sätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjening, måtte taga i öfver-vägande att ändra stafningen i kammarens handlingar till öfverens-stämmelse med det af Svenska Akademien fastställda stafningssättet; och beslöts, att herrar kanslideputerade skulle genom utdrag af proto-kollet underrättas om berörda hemställan, på det att herrar kanslidepu-terade derefter måtte inkomma till Riksdagen med den framställning, hvartill de kunde finna densamma föranleda.»

Med anledning häraf få kanslideputerade anföra följande.

I främsta rummet hafva kanslideputerade att taga i öfvervägande hvad som uti protokollsutdraget afses med »*kammarens handlingar*». Strängt eller rent formalistiskt taget torde åt detta uttryck icke kunna gifvas vid-sträcktare omfattning, än att dermed afses Andra Kammarens protokoll, de i samma kammare väckta motioner, utlåtanden af kammarens till-fälliga utskott samt protokollsutdrag, innefattande kammarens remisser och beslut.

Men icke osannolikt torde vara, att förslagsställaren åsyftat för-ändring i stafningssättet icke allenast uti dessa handlingar, då de till

trycket befordras, utan äfven uti alla öfriga från Riksdagen utgående tryckta handlingar. Dessa handlingar utgöras af — förutom de ofvan uppräknade — ständiga, särskilda och sammansatta utskotts betänkanden, Riksdagens skrivelser, riksdagsbeslutet, riksstaten, riksbankens och riksgäldskontorets reglementen, kanslideputerades memorial samt protokolls- och bihangsregister äfvensom Första Kammarens protokoll, de i samma kammare väckta motioner, utlåtanden af samma kammares tillfälliga utskott och protokollsutdrag, innefattande kammarens remisser och beslut.

Alla nu — såväl i förra som i senare gruppen — uppräknade handlingar befordras till tryckning genom den under kanslideputerades in-seende stående tryckeriafdelningens försorg; och finna kanslideputerade, att det icke ur någon synpunkt skulle vara lämpligt att i fråga om den ena eller andra gruppen af dessa handlingar använda ett stafnings-sätt, som icke vore gemensamt för båda. Skulle någon förändring i stafningssättet uti från Riksdagen utgående tryckta handlingar vidtagas, borde förändringen alltså genomföras uti allt detta tryck.

Vidare bör emellertid uti detta sammanhang beaktas, att uti det så kallade riksdagstrycket (i Bihaget till Riksdagens protokoll) ytterligare ingår en del till Riksdagen inkommande handlingar, hvilka, då de till Riksdagen ingifvas, redan äro färdigtryckta. Dessa handlingar utgöras af nästan alla Kongl. Maj:ts propositioner, revisorerernas för granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning berättelser, justitieombudsmannens embetsberättelse, komitébetänkanden m. m.

Uti allt detta riksdagstryck såväl det »inkommande» som det »utgående» iakttages för närvarande hufvudsakligen ett likartadt stafnings-sätt, hvilket i det väsentligaste öfverensstämmer med det i Svenska Akademiens ordlista, fjerde upplagan, förekommande.

Derest nu en ändring af ordstafning uti det från Riksdagen utgående trycket skulle komma att ske, exempelvis till likhet med Svenska Akademiens ordlista, sjette upplagan, som af Kongl. Maj:t, jemlikt nådigt cirkulär den 16 november 1889, anbefalts till gemensam norm för undervisningen vid allmänna läroverken, folkskolorna och åtskilliga andra läroanstalter, blefve naturligtvis, derest icke stafningssättet jemväl ändrades i fråga om det *inkommande* trycket, följden den, att väsentligen olika stafningssätt förekomme uti dessa båda olika delar af riksdags-trycket.

Men äfven om kanslideputerade icke funne denna omständighet böra föranleda någon betänklighet att förändra stafningssättet i fråga

om utgående handlingar, skulle emellertid af annat skäl en sådan förändring för närvarande och så länge Kongl. Maj:t i sina propositioner till Riksdagen bibehåller ett äldre stafningssätt medföra afsevärda olägenheter. Förhållandet är nemligen, såsom nogsamnt lärer vara känt, att vederbörande utskott vid redogörelsen för de kongl. propositioner, som af dem behandlas, som oftast i sina betänkanden till stor del intaga desamma, ehuru med förändring af framställningens form till oratio obliqua, och understundom kunna sålunda återgifna delar af de kongl. propositionerna vara af den vidlyftighet, att de i tryck upptaga flera ark. Att dylika betänkanden, oaktadt det omfång de derigenom erhålla, kunna på den synnerligen korta tid, som påfordras, från trycket expedieras, har i väsentlig mån berott derpå, att, på grund af den erfarenhet man i ämnet haft, å vederbörande tryckerier större kongl. propositioner, äfven efter det de blifvit sluttryckta, ofta nog der så kunnat ske, fått qvarstå »uppsatta» — särskildt har detta varit fallet med en del af Kongl. Maj:ts framställningar rörande de olika hufvudtitlarne. Härigenom har då vunnits, att, beträffande ifrågavarande, af urklipp ur de kongl. propositionerna bestående delar af utskottsbetänkanden, å vederbörande tryckeri några andra ändringar icke behöft göras än de, som blifvit en följd af oratio obliqua-formens begagnande. Skulle nu en förändring af stafningssättet i riksdagstrycket ske och sålunda jemväl å dessa delar af utskottsbetänkanden tillämpas, så är det tydligt, att ytterligare ett ganska omfattande och tidsödande arbete måste å vederbörande tryckerier ega rum, hvilket åter oundvikligen torde föra med sig, att det icke blir möjligt att på tid som hittills kunnat ske från tryckeriafdelningen till utskotten eller Riksdagen i tryck expediera vissa större och vidlyftigare utskottsbetänkanden, m. m. d.

Vidare torde kanslideputerade såsom synnerligen angeläget böra framhålla, att, derest för riksdagstrycket annan stafning än den nuvarande komme att bestämmas, detta stafningssätt äfven måtte varda iakttaget i de från kamrarnes och utskottens kanslier utgående manuskript, som till tryckeriafdelningen öfverlemnas, och detta jemväl så, att dessförinnan de delar af kongl. propositioner och dylikt, som i utskottsbetänkanden intagas, blifva ändrade till öfverensstämmelse med berörda stafningssätt. Ty såvida icke en i allo lika ordstafning iakttages i de manuskript, som till tryckerierna afgå, måste naturligtvis osäkerhet och villrådighet hos vederbörande sätteripersonal uppstå, hvilket i sin mån komme att återverka menligt och fördröjande på det tryckeriarbete, för hvars snabba och riktiga expediering Riksdagens tryckeriafdelning har att ansvara.

Att jemväl för tryckeriafdelningens vidkommande åtskilliga svårigheter skulle följa af en förändring uti det nuvarande stafningssättet, i det att åtskilliga ojemnheter och felaktigheter till en början icke torde helt och hållet kunna undvikas, är naturligt. Men dels lära dylika, möjligen uppstående smärre bristfälligheter icke vara af någon synnerlig vikt, dels komma naturligtvis, i den mån personalen hinner att invänja sig till det nya, dessa svårigheter, såsom af öfvergående art, att småningom upphöra.

Med det ofvan sagda hafva kanslideputerade velat framhålla de olika synpunkter, ur hvilka förevarande stafningsfråga torde kunna betraktas. Att det modernare stafningssätt, Kongl. Maj:t till efterrättelse för undervisningen vid åtskilliga läroanstalter anbefalt och som af Svenska Akademien i dess ordlistas sjette upplaga fastslagits samt af den yngre generationen och den nyare litteraturen företrädesvis användes, äfven tillämpas i de till riksdagstrycket hörande protokoll och öfriga handlingar, kan vara ett önskemål, värdt att beakta, lär icke böra förnekas. Men det torde också, på sätt kanslideputerade här ofvan antydt, få medgifvas, att åtskilliga svårigheter för ett följdriktigt genomförande i riksdagstrycket af ifrågakomna stafningsreform måste uppstå, så länge uti Kongl. Maj:ts propositioner m. fl. till Riksdagen inkommande handlingar ett annat stafningssätt förefinnes än det, som i förutsatt fall blifvit af Riksdagen antaget.

På grund af hvad sålunda i detta ärende förekommit, finna sig kanslideputerade icke för närvarande böra förordna om eller till Riksdagen göra framställning angående förändradt stafningssätt i de handlingar, hvilkas tryckning det jemlikt § 13 i de reglementariska föreskrifterna för Riksdagen åligger Riksdagens kanslideputerade att ombesörja; hvilket kanslideputerade härmed få

anmäla.

Stockholm den 14 februari 1902.

Alb. Anderson. Gustaf Axel Berg. L. W. Lothigius. B. Lindgren.

Reservation

af herr *B. Lindgren*, som yttrade:

»För min del är jag, trots hvad som anförts i det af kanslideputerade beslutade memorialet, icke öfvertygad om nödvändigheten att

låta den väckta frågan om åvägabringande af ett modernare stafnings-sätt i riksdagshandlingarna förfalla.

De hinder, som resa sig vid ett tillämnadt steg mot den önskade reformen, bestå, enligt hvad som framhållits, dels i den brist på enhet i stafningssättet, som det samfälda riksdagstrycket af uppgifven anledning skulle komma att förete, i händelse reformen vidtoges, dels ock i vissa svårigheter af praktisk art.

Hvad först omförmälda hinder angår må påpekas, att fullständig enhet redan nu saknas. Justitieombudsmannens embetsberättelse, intagen i samlingen II, har alltsedan början af 1890-talet företett ett stafningssätt, som närmast torde sammanfalla med det i 6:te upplagan af svenska akademien ordlista angifna. Så har ock varit förhållandet med många komitébetänkanden, hvilka jemväl införts i samling II.

I sjelfva verket kan det ifrågasättas, om det ligger någon så afgörande vikt vid att ett enhetligt stafningssätt råder hela riksdagstrycket igenom, att man af hänsyn till förhållandena beträffande det till Riksdagen »inkommande» riksdagstrycket, hvilket innehålles i samlingarna I och II, bör underlåta att för återstående samlingar III—X jemte kamrarnes protokoll införa ett modernare stafningssätt, hvilket ju står i Riksdagens skön att besluta, enär dessa åtta samlingar och protokollen befordras till tryck genom Riksdagens kanslis tryckeriaf-delning.

Beträffande åter de praktiska svårigheterna vill jag ingalunda underskatta dem. De synas mig dock icke öofvervinnerliga. Särskildt lära, i händelse de Kongl. propositionerna skulle förete ett stafningssätt, som vid tryckning af utskottsutlåtanden, deri dessa propositioner vore återgifna, behöfde undergå ändring, vederbörande tryckerier ega tillfälle att i fråga om de propositioner, som å tryckerierna kunna kvarstå uppsatta, efter propositionernas aflåtande, på förhand bereda sig på utlåtandenas ändrade stafningssätt. Någon väsentlig tidsutdrägt vid utskottsbetänkandenas expediering torde alltså ej komma att vållas genom den ifrågasatta reformen.

På grund af hvad jag anført anser jag, att vid tryckning af de handlingar, hvilka det enligt 13 § i de reglementariska föreskrifterna för Riksdagen åligger Riksdagens kansli att till trycket befordra, det af Kongl. Maj:t i cirkulär den 16 november 1889 till iakttagande i angifna fall anbefallda stafningssättet borde vid kommande riksdagar användas. Och kanslideputerade synas mig hafva bort till Riksdagen aflåta framställning om fattande af beslut i sådan riktning.»